

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет (Україна)

Вища школа економіко-гуманітарна (Республіка Польща)

Академія техніко-гуманітарна (Республіка Польща)

IBM Canada, м. Торонто (Канада)

Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку

Національної академії наук України", м. Київ (Україна)

Парламент Ізраїлю, м. Єрусалим (Держава Ізраїль)

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут» (Україна)

Одеський національний політехнічний університет (Україна)

Технічний університет –Варна (Республіка Болгарія)

Університет “Проф. д-р Асен Златаров”, м. Бургас (Республіка Болгарія)

Університет Торонто (Канада)

УО «Вітебський державний технологічний університет» (Республіка Білорусь)

Економічні проблеми сталого розвитку

Экономические проблемы устойчивого развития

Economical Problems of Sustainable Development

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
імені проф. Балацького О. Ф.
(Суми, 11–12 травня 2016 р.)

У двох томах

Том 1

Суми
Сумський державний університет
2016

ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ДО ВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

професор **Боронос В. Г.**, аспірант **Пронікова Ж.С.**
Сумський державний університет (Україна)

Динамічний розвиток світової економіки призводить до загострення екологічної ситуації. Зміна клімату, дефіцит питної води, ерозія ґрунтів, генетичне та електромагнітне забруднення середовища тощо призводять до того, що країни та світова спільнота змушені шукати нові шляхи зменшення екодеструктивного впливу людини на природу. У зв'язку з цим кожна держава самостійно розробляє методи екологізації господарської діяльності.

Науковці виокремлюють два види методів мотивації до ведення екологічно спрямованої діяльності суб'єктами господарювання: економічні та неекономічні. Вважається, що неекономічні методи більш ефективні, оскільки їх дія викликана прагненнями, бажаннями, переконаннями самої людини. Їх дія є наваго сильнішою та довготривалою, однак їх впровадження займає багато часу. Тому віддають перевагу економічним методам.

Найбільш поширеними методами в економіці природокористування є економічні, адміністративні та соціально-психологічні. Більшість країн з розвинутою економікою віддають перевагу саме економічним методам, а соціально-психологічні лише підсилюють їх дію.

Примусова група економічних методів в Україні досить поширена. Вона проявляється в: штрафах, санкціях, екологічній стандартизації, платежах за забруднення довкілля (якщо особа займається екодеструктивною діяльністю); пільгове оподаткування, кредитування, бюджетні дотації, субсидування цін (при зменшенні негативних наслідків від екодеструктивної діяльності). Однак економічні методи потребують значного удосконалення [1].

Слід переглянути методику визначення розмірів плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища України, адже як показує аналіз динаміки загальної суми екологічних зборів, на сьогодні не забезпечуються зростаючі потреби держави у фінансуванні природоохоронних та природовідновлювальних заходів. Щорічно державний та місцеві природоохоронні фонди недоотримують чималі суми коштів на усунення забруднення та відновлення екосистем країни. А механізми формування екологічних фондів є відверто непрозорими.

Екологічним законодавством України передбачається, що виробництво екологічно небезпечної продукції коштуватиме виробнику надто дорого і, як наслідок, у він втратить конкурентну перевагу. Однак, практика показує зворотній зв'язок: нажаль, у більшості випадків товаровиробникам вигідніше здійснювати фіскальні екологічні платежі, ніж витратити кошти на природоохоронні заходи. Більше того, керівники підприємств, використовуючи «зв'язки», часто сплячують установлений екологічний

штраф не в повній, або взагалі не сплачують.

Показовою є примусова група економічних методів стимулювання екологізації господарської діяльності у країнах західної Європи. Вона спрямована на впровадження екологічно чистих технологій. У країнах ЄС діє понад 200 чітких механізмів реалізації екологічного законодавства, застосовується майже 150 видів екологічних податків, структура і тарифні ставки яких затверджено національними парламентами. У Німеччині, наприклад, розроблена та реалізується стратегія екологічно орієнтованого менеджменту і екологічного підприємництва, що є важливим напрямом екологізації економіки. Обов'язковим для всіх підприємств є проходження екологічного аудиту на основі прийнятих національних стандартів, які його регулюють. Якщо викиди шкідливих речовин перевищують зазначені норми, то до таких підприємств держава застосовує штрафні санкції, підвищує ставку кредиту, відміняє пільгове оподаткування. Побічним наслідком такого регулювання стало поширення «екологічного колонізму» – винесення за межі країни екологічно шкідливих, багатовідхідних та ресурсомістких галузей виробництва [2].

Для стимулювання росту інвестиційних вкладень в екологічно орієнтоване виробництво, необхідно, щоб економічна ефективність таких проєктів була вищою, ніж екодеструктивних. Тому для екологічно орієнтованих виробників необхідно впровадити пільгове оподаткування, субсидування цін екологічних товарів, дотації, гранти, пільгове кредитування, бюджетне фінансування. Такі заходи передбачені у статті 48 Закону України «Про охорону навколишнього середовища», однак сам механізм їх реалізації на практиці залишається неефективним. Це пов'язано, насамперед, з дефіцитом коштів на природоохоронні заходи, які розподіляються за залишковим принципом [3].

1. Мельник О. І. Наукові підходи до удосконалення мотивації екологічно спрямованої діяльності / О. І. Мельник, О. М. Маценко, Ж. С. Пронікова // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 3. – С. 58–65.

2. Данилишин Б. М. Наукові нариси з економіки природокористування : монографія / Б. М. Данилишин. – К. : РВПС України НАН України. – 280 с.

3. Лук'янихіна О. А. Екологічний менеджмент в системі територіального управління: дис. канд. екон. наук: 08.08.01 / Лук'янихіна Олена Анатоліївна. – Суми : СумДУ, 2002. – 223 с.

УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-РИЗИКАМИ ВІД ВИКОРИСТАННЯ ЕКОПОСЛУГ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

к.е.н. Горобченко Д.В., аспірант **Горобченко Т.В.**
Сумський державний університет (Україна)

Втрата екосистемами своїх функцій призводить до значних негативних наслідків в національних економіках, погіршує умови діяльності підприємств, впливає на споживачів, очікування акціонерів, добробут